

A. g. kolēgam K. Bērgina kpm

L 34
266

autors.
Rij., 5. IV. 33.

Priv. doc. L. Šulcs

Tiesību filozofijas attiecības pret pozitīvo tiesību zinātni.

Lasītājam jāzina, ka šis darbs ir izveidots kā disertācija, kas aizstāvēta Juridiskajā akadēmijā Rīgā. Darbs ir izveidots kā disertācija, kas aizstāvēta Juridiskajā akadēmijā Rīgā. Darbs ir izveidots kā disertācija, kas aizstāvēta Juridiskajā akadēmijā Rīgā.

Mūns jāzina, ka tiesību filozofija ir izšķirojama ne kā juridiska, bet kā filozofiska disciplīna. Tiesību filozofija, kā vienai filozofijas, bet ne kā juristikas daļai. Viņa ir vispārējās filozofijas daļa.

9. Plāna darbs par prof. J. Binder's aizskaidru, ka šis darbs ir izveidots kā disertācija, kas aizstāvēta Juridiskajā akadēmijā Rīgā.

VALSTS BIBLIOTEKA

Kserokopija Nr. 1

0308041355

Tiesību filozofijas attiecības pret pozitīvo tiesību zinātņi.

Problēmai par tiesību filozofijas sakaru ar pozitīvo tiesību zinātņi ir centrāla nozīme tiesību filozofijā vispār. Šī nozīme izpaužas divējādā veidā: 1) tīri teorētiskā — jo te mums noskaidrojas netieši pašu šo disciplīnu būtība; 2) praktiskā ziņā, — jo no tāda vai citāda sakara pastāvēšanas atkarājas arī tiesību filozofijas, resp. pozitīvo tiesību zinātnes produktivitāte un vērtība. Ja attiecības neatrodas vajadzīgā harmonijā, tad, kā to rāda vēstures piemēri, vienlīdz cieš abas apskatāmās disciplīnas.

a) Lai iġūtu pareizu uzskatu par tiesību filozofijas un pozitīvo tiesību zinātnes sakaru, mums vispirms jānoskaidro jautājums par tiesību filozofijas sedes materiae, t. i., par viņas vietu vispārīgā zinātņu sistēmā. Šis jautājums vēl ir ļoti strīdīgs, ievērojot to, ka tiesību filozofija, kā izveidota disciplīna ir ļoti jauna, jo sistēmātiski noslēgtu un metodiski pamatotu tiesību filozofiju nodibināja tikai Rud. Stammler's mūsu gadsimtenā sākumā. Tāpēc arī nav brīnums, ka vēl valda lielas domstarpības par tiesību filozofijas būtību, viņas uzdevumiem un metodēm.

Mums jāsaprot, ka tiesību filozofija ir uzlūkojama ne kā juridiska, bet tīri filozofiska disciplīna. Tiesību filozofija guļ vienīgi filozofijas, bet ne jurisprudences plāksnē. Viņa ir vispārējās filozofijas daļa.¹⁾

¹⁾ Pilnīgi pareizi jau prof. J. Binder's aizrādīja, ka «Die Philosophie des Rechts eine Angelegenheit der Philosophie und nicht der Jurisprudenz ist». Cf. viņa «Philosophie des Rechts», Berlin, 1925, lp. XLIII.

Šī tiesību filozofijas vieta zinātņu piramidē izriet no viņas uzdevuma: tiesību filozofija ir zinātne, kura pēta tiesību būtību — tā varētu koncentrēti definēt tiesību filozofiju. Te mums, tā tad, darišana ar tiesību būtiskiem, pēdējiem jautājumiem — kas ir tiesības, uz kā pamatojas tiesību nozīmība, kā jākonstruē tiesību ideāls, u. t. t.

Bet katra būtības problēma, katrs fundamentāls jautājums ir atrisināms galīgā veidā tikai filozofijā.²⁾ Speciālas zinātnes te ir nevarīgas, jo viss tas iziet ārpus viņu šauri nospraustajam atziņas lokam.

Jurisprudence nevar, piemēram, pati uzstādīt tiesību definīciju, jo te tūlīt paceļas jautājums par tiesību sakaru ar ētiku, bet ētikas jēgu noskaidro tikai filozofija.

Ja Kants savā «Tīrā prāta kritika» teica, ka juristi vēl meklējot tiesību definīciju,³⁾ tad tas nav prēcizi — to meklē nevis juristi, bet tiesību filozofi.

Ta tad mēs noskaidrojam, ka tiesību filozofija uzskatama par filozofisku disciplīnu kat exochen. Ar to, protams, nav teikts, ka ar tiesību filozofiju var nodarboties tikai filozofi; to var darīt arī juristi, bet tad viņiem jābūt filozofiskai izglītībai un filozofiskai gara ievirzei.⁴⁾

Tiesību filozofiju teorētiski, ideālistiski var ļoti asi atšķirt no tiesību teorijas.

Tiesību teorija ir tīri juridiska disciplīna. Viņa iztieks bez jebkādas kolēracijas ar filozofiju. Tiesību teorija pēta tādās tiesību problēmas, ka piem., subjektīvo tiesību, tiesību parkapuma, juridiskas personas problēmu un citas, kas pilnīgi atrisināmas, neņemot palīgā filozofiju.

²⁾ Cf. Prof. W. Sauer «Lehrbuch der Rechts- und Sozialphilosophie», Berlin, 1929, lp. III.

³⁾ Kant «Kritik der reinen Vernunft» (Kehrbach'a izd.), lp. 560.

⁴⁾ Cf. G. Husserl «Recht und Welt», Halle, 1929, lp. 135.

Cik liela neskaidrība vēl valda tiesību teorijas nošķiršanā no tiesību filozofijas, mēs redzam kaut no tā, kā piem., prof. G. Šeršenevič's tiesību teoriju uzskata vienkārši kā tiesību filozofijas daļu.⁵⁾ Tāpat zīmīgi, ka R. Stammler's savus tiesībfilozofiskos pētījumus 1911. gadā publicēja zem nosaukuma «Theorie der Rechtswissenschaft»⁶⁾, bet 11 gadus vēlāk tos pašu zem vārda «Rechtsphilosophie»⁷⁾

Ja nu tiesību filozofija ir filozofiska disciplīna, ir vispārējās filozofijas daļa, tad līdz ar to ir tieks, ka viņai piemīt arī visas filozofijas īpatnības. Šīs īpatnības ir sekojošas:

1) Tiesību filozofija ir fundamentāla zinātne, viņa ir pamatzinātne, kura cenšas noskaidrot tiesību pēdējos, būtiskākos jautājumus. Te mums darišana ar pēdējo patiesību atsegšanu, ar tiesību pamatkategoriju nodibināšanu.

2) Tiesību filozofija ir sintētiska zinātne. Viņa cenšas jūrisprudence, kā speciālas zinātnes, atziņas saistīt iekšējā orgāniskā vienībā, augstākā sintezē. Viņas mērķis tiesības skatīt kā ieguldītas visā atziņu sistēmā. Ja Simmel's savā laikā ļoti labi raksturoja filozofiju, sacīdams, ka filozofija cenšoties pēc «Totalität des Seins».

Tāpēc tiesību filozofijai vajadzīga arī sava metode — sintētiskā jeb, precīzākī izsakoties, sinoptiskā metode, kura tiesisko fainomēnu simultāni skatā no trijiem viedokļiem: no normatīvā, socioloģiskā un psiholoģiskā. Tas tomēr nav nekāds eklekticisms, bet tiesiskā fainomēna totāls, organisks skatījums, jo tikai šāds skatījums var atsegt kādas paradības būtību.

⁵⁾ G. Šeršenevič «Obščaja teorija prava», Riga, 1924., lp. 49.

⁶⁾ Cf. R. Stammler «Theorie der Rechtswissenschaft», Halle, 1911, lp. 5.

⁷⁾ Cf. Stammler «Lehrbuch der Rechtsphilosophie», Berlin, 1922, lp. 3.

3) Tiesību filozofija ir kritiski - reflektīva zinātne. Viņa tiesiska fainomēna noskaidrošanā nevienu atziņu neatzīst par drošu un evidentu bez iepriekšējas kritiskas pārbaudes. Viņas metodoloģiskā devīze ir — de omnibus dubitandum. Sevišķi šī ievirze izpaužas gnozeoloģijā un metodoloģijā, kur tiesību filozofija cenšas atrast pareizo pieejas veidu tiesiskām parādībām.

Tādas ir tiesību filozofijas raksturīgākās iezīmes.

Tagad kontrastēsim tiesību filozofiju ar pozitīvo tiesību zinātnei, lai tad, noskaidrojot pēdējās būtiskās īpatnības, varētu tikt skaidrībā par abu šo disciplīnu savstarpīgām attiecībām.

b) Pozitīvo tiesību zinātne, jeb kā viņu vēl sauc — tiesību dogmatika (Rechtsdogmatik), dogmatiskā jūrisprudence ir principiāli citādi strukturēta kā tiesību filozofija. Viņas pamatā ir pavisam cits jēdzienu veidošanas (Begriffsbildung) process, jo jāuzsver, ka jēdzienu veidošanas īpatnība noteic visu zināmas zinātnes struktūru.

Pozitīvo tiesību zinātne nu ir idiogrāfiska zinātne H. Rickert'a nozīmē,⁹⁾ t. i., viņas veidotie jēdzieni ir vienreizēji, individuāli, saistīti ar dotajām hic et nunc pozitīvajām tiesībām. Te, tā tad, mums darišana ar individualizējošo jēdzienu veidošanu. Pozitīvo tiesību zinātne — vai tās nu ir valsts tiesības, civiltiesības vai cita nozare — no dotā, zinātniski neapstrādātā materiāla — pozitīvo tiesību normām, konstruē tiesiskos jēdzienus, viņus klasificē un heidzot saved noteiktā sistēmā, galvenā kārtā ar t. s. organi-

⁹⁾ Cf. H. Rickert «Die Grenzen der naturwissenschaftlichen Begriffsbildung», III u. IV Aufl., Tübingen, 1921, lp. 226. Cf. arī viņa «Kulturwissenschaft u. Naturwissenschaft», VI. Aufl., Tübingen, 1926, lp. 12.

zācijas' normu palīdzību,⁹⁾ kas tad arī ir dogmatikas noslēgums. Ar šādu izejvielas — pozitīvo tiesību normu — zinātnisku preparāciju mēs nu iegūstam individuālus, vienreizējus tiesiskus jēdzienus, kuri, tā tad, stāv atkarībā no katrreizējām pozitīvajām tiesībām, kuri individuālitāti viņi tver.

Šis pozitīvo tiesību zanātnes jēdzienu individuālais rakstūrs bija par stīmulu arī pazīstamai v. Kirchmann'a 1848. gadā iznākušai brošūrai, kurā saucās «Die Wertlosigkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft», kurā autors apšaubīja jūrisprudence, precīzāki — pozitīvo tiesību zinātnes zinātnisko rakstūru, aizrādīdams uz to, ka, ko gan līdzot garu garie pētījumi par pozitīvām tiesībām, kad mainoties pēdējam, arī visi traktāti zaudējot jebkādu nozīmi. v. Kirchmann's izsaucās, ka «Drei berichtigende Worte des Gesetzgebers und ganze Bibliothek werden zu Makalatur.»¹⁰⁾

v. Kirchmann'im bija tai ziņā taisnība, ka viņš uzsvēra pozitīvo tiesību zinātnes individuāli - relātīvo, ar noteiktu normu sistēmu saistīto rakstūru. Bet viņš tikai aizmirsā vienu, t. i., ka tie paņēmieni, tie konstrukcijas veidi, ar kuri palīdzību no dotajām pozitīvajām normām kā izejvielas izveidojam tiesiskos jēdzienus, ka tie paņēmieni nav saistīti savā patstāvīgumā un nozīmībā ar hic et nunc tiesību materiālu, jo viņi mums nav doti, bet tikai uzdoti. Ļoti pareizi H. Kelsen's kādā vietā aizrāda, ka tiesiskos jēdzienus rada ne tiesības, bet tiesību zinātne.¹¹⁾

⁹⁾ Cf. Prof. V. Sinaiski «Abhandlungen zur Theorie und Geschichte des Zivilrechts», Riga, 1930, lp. 42.—46. Cf. arī viņa «Civiltiesību organizāciju normas», Tieslietu Ministrijas Vēstnesī, 1928. g. Nr. 7/8 un 10/11.

¹⁰⁾ v. Kirchmann «Die Wertlosigkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft», Berlin, 1848, lp. 23.

¹¹⁾ H. Kelsen «Hauptprobleme der Staatsrechtslehre», Tübingen, 1911, lp. 118.

Tāda ir summārā skicējumā pozitīvās tiesību zinātnes loģiskā struktūra.

No pozitīvo tiesību zinātnes šai ziņā spilgti atšķiras tiesību teorija, t. i., kā vispārējā tiesību teorija, tā arī specialās tiesību teorijas, kuŗas izveido atsevišķas pozitīvo tiesību zinātnes nozares, kā piem. valststiesību teorija, civiltiesību teorija u. c. un kuŗas atrodamas tā saucamās «vispārīgās daļās».

Tiesību teorijas jēdzienu veidošanas būtība ir pavisam citāda — šeit mums nav darišana ar individuāliem, bet ar ģenerāliem, vispārējiem jēdzieniem (Allgemeinbegriffe), sakarā ar ko arī tiesību teorija nav idiogrāfiska, bet gan nomotētiska zinātne H. Rickert'a nozīmē. Tiesību teorija interesējas par vispārējo, tipisko tiesiskās parādībās, bet ne par individuālo, vienreizējo. Tiesību teorijas radītie jēdzieni nav saistīti ar konkrētu hic et nunc tiesisko sistēmu, bet viņi stāv tai pāri. Šo jēdzienu loģiskā dignitātē, tā tad, ir augstāka, kā pozitīvo tiesību zinātnē.

Bet tiesību teorijai ar pozitīvo tiesību zinātni ir kopēja viena būtiska pazīme, t. i., ka, tāpat kā pozitīvo tiesību zinātne arī tiesību teorija ir jūridiska zinātne: tiesību teorija savus jēdzienus rada, turoties visu laiku tiesību plāksnē. To sevišķi uzsver tā saucamā Vīnes tiesību teorētiku skola ar H. Kelsen'u un F. Kaufmann'u priekšgalā, kuŗa visas problēmas, kas iziet pāri tiesību sfairai kvalificē kā metajūridiskas un neietilpstošas tiesību teorijā.¹²⁾

Šī tiesību teorijas un pozitīvo tiesību zinātnes kopējā pazīme atļauj mums arī abas šīs zinātnes nozares nosaukt ar vienu vārdu «jūrisprudence» un pretstādīt to tiesību filozofijai kā tīri filozofiskai disciplīnai.

Tā tad nupat visā īsumā ideāltipiskā aspektā mēs noskaidrojām no vienas puses tiesību fi-

¹²⁾ Cf. H. Kelsen «Rechtsgeschichte gegen Rechtsphilosophie», Wien, 1928, lp. 30.

lozofijas un no otras — jūrisprudence, t. i., pozitīvo tiesību zinātnes un tiesību teorijas būtisko struktūru. Jāpašvītro, ka zem vārda «jūrisprudence» mēs sapratīsim, tā tad, kā pozitīvo tiesību zinātni, tā arī tiesību teoriju.

c) Tagad varam pāriet pie jautājuma kādas ir attiecības šo divu disciplīnu starpā. Vai te ir kādi kopēji pieskares punkti jeb novērojama pilnīga diskrepance?

Mums tomēr jāsaka, ka ne tiesību filozofija, ne jūrisprudence viena bez otras nevar iztikt. Tās ir korrelatīvās disciplīnas, kas viena bez otras kā pilnvērtīgas zinātnes nemaz nevar pastāvēt. Viena neizbēgami pastulē otru.

Vispirms noskaidrosim problēmu, kādā kārtā jūrisprudence kā zinātne prasa pēc sakara ar tiesību filozofiju.

Šis sakars te izpaužas četros virzienos:

1) Tiesību filozofija sniedz jūrisprudencei gnozeoloģisku un metodoloģisku bāzi. Tiesību filozofija vispirms noskaidro kardinālo jautājumu — kā jūrisprudence kā zinātne vispār iespējama? Kā mēs atzīstam tiesisko fainomentu, kādi ir šīs atzīšanas nepieciešamie priekšnoteikumi? Tāpat kā Kants vispārējā filozofijā prasīja, kā dabas zinātne kā zinātne iespējama, tāpat tiesību filozofija šo jautājumu uzstāda attiecībā uz jūrisprudencei.

Bez tam tiesību filozofija noskaidro arī jūrisprudence meto-
doloģijas problēmas. Viņa rāda iespējamās metodes, ar kuŗām jūrisprudence varētu auglīgi strādāt. Šos jautājumus nevar izšķirt bez sakarības ar vispārējo filozofiju. Jūrists bez filozofiskas izglītības te ir bezspēcīgs.

Taisni pēdējā laikā tiesību filozofija iepriecinošā kārtā ir piegriezusies gnozeoloģijas un metodoloģijas

problēmam, kas agrāk bija atstātas novārtā.¹³⁾ Tieši šīs problēmas guļ katras zinātnes pamatos un no viņu tādas vai citādas atrisināšanas atkaras pētījumu sekmes.

2) Tiesību filozofija noskaidro jūrisprūdences pamatjēdzienus, pamatkategorijas, kas atrodas viņas pamatos. Šo darbu jūrisprūdence pati nevar veikt, jo tas prasa jau filozofisku skatījumu. Tā piem., kardinālo problēmu «kas ir tiesības» jūrisprūdence saviem spēkiem nevar atrisināt. Šo svarīgo jēdzienu viņa pieņem dogmatiski, bez kritikas, vienkārši ka x un ar to operē. Ir bijuši mēģinājumi izpētīt tiesību jēdzienu tirā jūrisprūdences sfairā, bez tiesību filozofijas palīdzības. Tā savā laikā K. Bergbohm's daudz trokšņa sacēlušā darbā «Jurisprudenz und Rechtsphilosophie» vairādamies no dabisko tiesību spoka izteicās, ka jūristiem pašiem vajagot atrast tiesību jēdzienu, viņiem vajagot «Auf eigene Hand über das Recht zu philosophieren».¹⁴⁾

Beļ visi šie mēģinājumi ir beigušies ar neveiksmi — meklētais tiesību jēdziens iznācis pārāk šaurs, nepilnīgs un kropls.

Kā sevišķi spilgts piemērs te ir slavenā kriminalista Fr. v. Liszt'a tiesību dēfinīcija.

Fr. v. Liszt's saka, ka tiesības esot interešu aizsardzība — «Recht ist Interessenschutz».¹⁵⁾ Tūlīt var redzēt, ka šo šauro dēfinīciju radījis kriminalists un ka te atspoguļojās viņa disciplīnas provinciālisms.

Sevišķi tagad, kad fenomenoloģijas nodibinātājs Edm. Husserl's spīdoši pierādījis, ka vispārējo nevar

¹³⁾ Cf. Prof. W. Sauer, Fruchtharkeit der Rechtsphilosophie» Archiv f. Rechts- und Wirtschaftsphilosophie», 1927, Bd. XX, lp. 192.

¹⁴⁾ K. Bergbohm «Jurisprudenz und Rechtsphilosophie», Leipzig, 1892, lp. 7.

¹⁵⁾ Fr. v. Liszt «Lehrbuch des deutschen Strafrechts», 12 u. 13 Aufl. Berlin, 1903, lp. 65.

izsūkt lauku no atsevišķa, ka vispārējais nav iekšā atsevišķa¹⁶⁾ nav iespējams radīt nekādu tiesību dēfinīciju indukcijas un ģeneralizējošās abstrakcijas ceļā, salīdzinot savā starpā dažādas tiesiskas normas un tiesību sistēmas un tad izvelkot no tā kopējo, vispārējo — iegūt tiesību jēdzienu. Katra tiesiska sistēma jau tiesību jēdzienu anticipē kā loģisku pirms.

3) Tiesību filozofija uzstāda vispārēju tiesību būvīdeālu, rāda kādām jābūt galvenos vilcienos ideālam tiesībām. Tā ir tā tiesību filozofijas problēma, kas R. Stammler's nosauca par «Idee des Rechts» problēmu, asi nošķirdams to no «Begriff des Rechts» jautājuma.¹⁷⁾

Jūrisprūdence šo problēmu nevar pati atrisināt, jo viņa stāv ciešā sakarībā ar vispārējo filozofiju.

Tāda kārtā tiesību filozofija dod vispārējus norādījumus, galvenos principus tiesību politikai. Speciālas jūrisprūdences politikas, kā piem. kriminalpolitika, civiltiesību politika u. c., tad šos vispārējos principus sīkaki aplicē piemēro katrā savā īpatnējā nozarē.

Loti precīzi šo tiesību filozofijas problēmu jau redzēja L. Petražickis, secināms, ka tiesību filozofija esot augstāka tiesību teorija plus tiesību politika:

«Visšajā teorija plus visšajā politika prava».¹⁸⁾ Tikai L. Petražickis vēl skaidri nenošķīra tiesību filozofiju no tiesību teorijas.

4) Tiesību filozofija sniedz sintētisku uzskatu par tiesību vispar, nodibina, ta sakot, juridisku pasaules uzskatu. Tiesību filozofija

¹⁶⁾ Edm. Husserl «Logische Untersuchungen, Bd. I, Aufl. III, Halle, 1922, lp. 153.

¹⁷⁾ R. Stammler, Lehrbuch der Rechtsphilosophie, III, Aufl., Berlin, 1928, lp. 1-3.

¹⁸⁾ L. Petražicki, «Teorija prava i gosudarstva v svezi s teorijei pravstvennosti», Tom. II, izd. II, S-Pēterburg, 1910, lp. 648.

ved tiesības sakarā ar sociālfilosofiju un sevišķi ar kulturfilosofiju un noskaidro, kādu vietu tiesības ieņem vispārīgā kultūras vērtību skālā — vai tiesības ir tikai līdzekļu vērtība vai pašvērtība.

Kādu parādību mēs tikai tad pilnībā, bez atlikuma izprotam, ja zinām viņas vietu un viņas funkciju visā parādību kopsakarībā, kā dzīvā organismā, jo veselais ir daļēji pirmnoteikums.

Kā neviens inteliģents cilvēks nevar būt bez sava vispārējā pasaules uzskata, tā neviens īsts jūrists nav iedomājams bez jūridiska pasaules uzskata. Pēdējo var sniegt tikai tiesību filozofija¹⁹⁾ un tas ir arī viens no tiem cēloņiem, kāpēc taisni pēdējos divos gadu desmitos tik strauji uzplaukusi tiesību filozofija. Mēs vairs negribam apmierināties ar fragmentiem, izgriezumiem, bet prasām pēc dziļāka kopsakara un vienības.

Tā tad mēs redzējam, ka jūrisprudence kā pilnvērtīga zinātne nevar pastāvēt bez sakara ar tiesību filozofiju. Tiesību filozofija sniedz jūrisprudencei izejas fundamentu, pamatu un pēdējo sintētisko noslēgumu.

Bet no otras puses arī tiesību filozofija grūti iedomājama bez ciešāka kontakta ar jūrisprudencei. Tiesību filozofijas sakars ar jūrisprudencei izpaužas divos virzienos:

1) Jūrisprudence sniedz tiesību filozofijai vajadzīgo vielu, vajadzīgo izejmateriālu, kuru tā ņem pamatā savām konstrukcijām. Tiesību filozofijai jābalstās vienmēr uz konkrētiem, empīriskiem dātiem kā izejas punkta savam zinātniskam darbam.

Sevišķi viņai noderīgs tas materiāls, ko izstrādājusi tiesību teorija, jo pēdējais jau ir vairāk ģenerālizēts, vispārināts.

¹⁹⁾ Cf. Prof. B. Tomsa «O filosofické výchově právníka», Bratislava, 1927, lp. 399.

2) Jūrisprudence, sniedzama tiesību filozofijai vielu, līdz ar to neļauj viņai nomaldīties tukšās abstrakcijās, bet tuvina to tiesiskaj dzīvei. Tiesību filozofija tā paliek sakarā ar reālām dzīves prasībām un tieksmēm, kuŗas tā cenšas izprast un sniegt viņām pēdējo noskaidrojumu.

Tā tiesību filozofija iegūst solidu empīrisku bāzi un neizgaist mazsaturīgās dedukcijās, tapdama par nepieciešamu disciplīnu pat praktiskam jūristam.

No visa teiktā tagad ir skaidrs, ka tiesību filozofija atrodas ciešā sakarībā ar jūrisprudencei un otrādi.

Viss te atkaras no tā, lai šīs attiecības tiktu harmoniski izveidotas un tādā kārtā nāktu par labu abām disciplīnām.

Vēsture mums sniedz dažus ļoti zīmīgus piemērus, cik kaitīga var būt nepareiza tiesību filozofijas un jūrisprudence korrelācijas izpratne.

Tā XVII. un XVIII. g. s. mēs redzam, ka tiesību filozofija savā dabisko tiesību skolas koncepcijā pilnīgi atraujas no jūrisprudence un sastingst mazsaturīgās un tukšās abstrakcijās. Vienīgais tiesību filozofijas mērķis, te bija radīt aprioru normu kodeksu visiem laikiem un visām tautām.

Pretēja aina novērojama XIX. g. s. otrajā pusē, kad valdot pozitīvisma hipertrofijai, jūristi nobērdza jebkādu sakaru ar stipri kompromitēto tiesību filozofiju. Viss darbs aprobežojās tikai ar pozitīvo tiesību normu interpretāciju un klasifikāciju. Pat tādš pozitīvisks kā R. v. Ihering's par šo laikmetu žēlojās, teikdams, ka viņam bijis jādarbojās periodā kur «Die Philosophie in Misskredit gekommen war.»

Pēdējos trīsdesmit gados stāvoklis mainījies. Ja vēl jaunkantiāniešu tiesību filozofijai — Stammler'a, Kelsen'a, Kaufmann'a un Sander'a personās — varēja pārņemt pārāk lielu formālistu, sastingumu apriorās schēmās un funkcionālās tiesību izpratnes trūkumu,

tad pati jaunākā tiesību filozofija atkal meklē kontaktu ar jūrisprūdenci. Tādi mūsdienu tiesību filozofi, kā no frančiem — Fr. Gény²⁰⁾, R. Hubert's²¹⁾, L. Le Fur's²²⁾, no vāciešiem — W. Sauer's²³⁾, no krieviem N. Aleksējev's²⁴⁾, A. Fatējev's²⁵⁾, no čehiem — Svoboda²⁶⁾ visi uzsver, ka tiesību filozofijai pastāvīgi jāorientējas uz jūrisprūdenci kā uz savu reālo substrātu un jūrisprūdenci savukārt jāsaņem vadošus principus no tiesību filozofijas.

Un tiešām, mēs varam sacīt, ka tikai tad būs iespējama dzīvei tuva tiesību filozofija un sintetiski noslēgta un metodiski pamatota jūrisprūdence.

²⁰⁾ Cf. Fr. Gény «La Notion de Droit en France», Archives de Philosophie du droit et de Sociologie juridique, Nr. 1—2, 1931, lp. 10.

²¹⁾ Cf. R. Hubert, «Science du droit, Sociologie juridique et Philosophie du droit», Archives de Philos. du droit et de Soc. jur., Nr. 1—2, 1931, lp. 48.

²²⁾ Cf. L. Lé Fur «Droit individuel et droit social». Archives de Philosophie du droit etc., Nr. 3—4, 1931, lp. 295.

²³⁾ Cf. W. Sauer, Stand und Zukunftsaufgabe der Rechtsphilosophie», Berlin, 1933, lp. 25.

²⁴⁾ Cf. N. Aleksējev «Osnovi filosofii prava», Prāga, 1924, lp. 36.

²⁵⁾ Cf. Ark. Fatējev «Pravovoe javlenije», Prāga, 1922, lp. 91.

²⁶⁾ Cf. E. Svoboda «Myšlenky o právu, étice a náboženství», II vyd., v. Praze, 1925, lp. 48.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308041355